Examenul de bacalaureat național 2020
Proba E. c)
Istorie

Test 18

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extraşcolare, pedagog şcolar; - profil teologic, toate specializările.

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.**

I.TÉTEL (30 pont)

Olvassátok el figyelmesen az alábbi forrásokat:

A. „Egykor […] a nemzeti öntudat fejlődésekor, a hazai származású uralkodók visszatérése Moldva és Havasalföld trónjaira, kiváltképp a későbbi események tükrében a «nemzeti újjászületés» kezdeteként voltak értékelve. […]

A kisbojárság, amelyet önkifejezésében [...] a nagybojárság akadályozott, az állam vezetésében fontosabb szerepet követelt magának. [...] Célkitűzéseik a «Karbonárik» (1822) alkotmánytervezetben találhatóak [...] amelynek szövege egyértelműen megfogalmazta az «alkotmányos alapelvet: a jogállamiságot» abban az értelemben, hogy az uralkodó hatalma korlátozott volt és a Közgyűlés képviselőtestületének volt alárendelve. A «Karbonárik alkotmánya» több elvet és jogot fogalmazott meg, mint a tulajdon tisztelete, törvények előtti egyenlőség, személyi szabadság stb. […] Ezeket az elveket következetesen nem tartották be, mert a legfontosabb kérdésben (a hatalom), a kisbojárságot kizárólagosan az foglalkoztatta, hogy a Közgyűlésben döntő szava legyen. A «Karbonárik alkotmányát» a nagybojárság hevesen támadta és ezért, egyszerű tervezet maradt.

A [nagybojárság] győzelmét az Oszmán Birodalom és Oroszország között megkötött akkermani egyezmény is biztosította […]. Az egyezmény megerősítette a hazai uralkodók visszaállítását, kimondta az uralkodók dívánok általi megválasztását, hét évi uralkodási időtartamot határozva meg; Oroszország szerepe megerősödött […].” (F. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

B. „A *Szervezeti Szabályzatokat*, az orosz hatóságok felügyelete alatt, bojári bizottságok fogalmazták meg, amelyek ezen a téren múltbeli «tapasztalatokkal» rendelkeztek. Az alaptörvényekben a hatóságok, Szentpétervárnak, a Duna menti fejedelemségekre gyakorolt befolyásának megerősítő eszközét látták. A *Szervezeti Szabályzatok* bevezették a hatalommegosztás elvét. A törvényhozó hatalmat az öt évre választott Közgyűlés képviselte, amelyben a nagybojárság vezető szerephez jutott; a Közgyűlés a törvények kezdeményezéséért és megfogalmazásáért volt felelős, amelyeket aztán az uralkodóval ismertettek, akit élethossziglan egy rendkívüli Közgyűlés választott meg. [...] Bár a *Szervezeti Szabályzatok* a középkori kiváltságjog rabjai maradtak, adómentességet biztosítva a bojárságnak és a papságnak, megfékezték a parasztok adóbefizetésének elkerülését [...] A Duna menti fejedelemségek közös orosz-török uralom alatt éltek, fennhatóság (Oszmán Birodalom) és védnökség (Oroszország) alatt, amely erőteljesen az utóbbi irányába mozdult el. [...] Bár a *Szervezeti Szabályzatok* az uralkodók megválasztását írták elő, Oroszország és az Oszmán Birodalom úgy döntöttek, hogy kezdetben uralkodókat neveznek ki a két fejedelemségbe: Havasalföldön Alexandru Ghica (1834-1842), Moldvában Mihail Sturdza (1834-1849) személyében.”

(F. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

A források alapján válaszoljatok az alábbi követelményekre:

1. Nevezzétek meg az **A** forrásban megemlített egyik román történelmi térséget. **2 pont**
2. Említsetek meg a **B** forrás alapján egy információt a Közgyűlésre vonatkozóan. **2 pont**
3. Említsetek meg két nagyhatalmat, amelyek a román térségről döntenek, és amelyek az **A** és **B** forrásokban is megjelennek. **6 pont**
4. Írjátok a vizsgalapra annak a forrásnak megfelelő betűt, amely szerint a bojárság adómentességben részesült. **3 pont**
5. Írjatok a vizsgalapra az **A** forrásból kiemelt két olyan információt, amelyek között ok-okozati összefüggés van, pontosítva mindkét információ szerepét (*ok*, illetve *okozat*). **7 pont**
6. Mutassatok be két olyan politikai tervezetet a XVIII. század második feléből, amelyek a román államra vonatkoznak. **6 pont**
7. Említsétek meg két 1848-ban kidolgozott politikai tervezet egy hasonlóságát a román államra vonatkozóan. **4 pont**

II. TÉTEL **(30 pont)**

Olvassátok el figyelmesen az alábbi forrást:

„Mihai Viteazul uralkodása egybeesett a VIII. Kelemen pápa által meghirdetett szövetséggel [...] amelyhez a Pápai Állam, Spanyolország, Ausztria, Toszkána, Mantova és Ferrara hercegei csatlakoztak, Lengyelország és Anglia viszont tartózkodott. [...] Az oszmánellenes tervekben a román országoknak különleges helyet szántak, mert pozíciójuk érdekeltté tette őket a Szent Liga tevékenységébe. [...]

A román országoknak a keresztény szövetséghez való csatlakozása hamarosan egy oszmánellenes felkelés kitöréséhez vezetett, amely 1594. november 13.-án Bukarestben tört ki. [...] A Duna menti várak meghódítása ellenségeskedéshez vezetett az Oszmán Birodalommal. Mihai Viteazul a várható oszmán válasz miatt, 1595. május 20.-án Gyulafehérváron a rendek képviselőin keresztül Báthory Zsigmonddal szerződést kötött, amelyben a rendek Havasalföldet alárendelték Erdély fejedelmének [...]. A szerződésben, az uralkodótól megvonták az uralkodói előjogokat, az ország vezetését egy 12 bojárból alkotott tanácsnak adták át, az uralkodót pedig az erdélyi fejedelem helytartójává alacsonyították. [...]

A századvég történelmében az oszmánellenes felkelés a román országok és az Oszmán Birodalom fegyveres összecsapásának korszakát nyitotta meg. Ezeket Havasalföld uralkodója nyitotta meg a Duna menti török várak megtámadásával, miközben Aron Vodă [Moldva uralkodója], betört az ország déli részére és ostromolni kezdte Tighinát. Az oszmán választ Havasalföldön megelőzték Mihai Viteazul győzelmei, aki elfoglalta Brăila fontos kikötőjét és támadásba lendült a Duna túloldalán. A törökök tervezte döntő összecsapásra 1595. augusztus 13/23.-án Călugăreninél került sor, majd az oszmán túlerő miatt, az uralkodó serege északnak vonult, az erdélyi támogatásra várva. A Sinan pasa vezette támadás célja, oszmán döntés szerint, a fejedelemségek pasaságokká való átszervezése volt. A törökök Călugăreni után, Bukarestben és Târgoviṣten elkezdték a fejedelemség pasasággá szervezését […]. A keresztény válasz nem maradt el, a három fejedelemség október eleji katonai támadása visszahódította Târgoviṣtet és a törököket Gyurgyevónál (Giurgiu) a Duna túloldalára űzte."

(M. Bărbulescu, D. Deletant, K. Hitchins, Ş. Papacostea, P. Teodor, *Istoria României*)

A forrás alapján válaszoljatok az alábbi követelményekre:

1. Nevezzétek meg a forrás alapján, a pápa kezdeményezte szövetséget. **2 pont**

2. Pontosítsátok a századot, amelyre az adott forrás eseményei vonatkoznak. **2 pont**

3. Nevezzétek meg Havasalföld uralkodóját és említsétek meg az oszmánokkal való konfliktus egy okát, az adott forrás alapján. **6 pont**

4. Említsetek meg az adott forrás alapján két információt a gyulafehérvári szerződés előírásaira vonatkozóan. **6 pont**

5. Alkossatok az adott forrásból kiindulva véleményt az 1594-ben kitört oszmánellenes felkelés katonai eseményeiről és támasszátok alá a forrás két információjával. **10 pont**

6. Érveljetek egy megfelelő történelmi ténnyel azon kijelentés mellett, amely szerint Havasalföld központi politikai intézményeinek jellemvonásai a XVIII. században, 1716 után, megváltoztak. (Pontozzák a megfelelő történelmi tény **bemutatását**, valamint az ok-okozatiságot és a következtetést **kifejező szavak használatát**.) **4 pont**

III. TÉTEL **(30 pont)**

Írjatok egy megközelítőleg két oldalas esszét Románia XX. századi politikai fejlődéséről, figyelembe véve a következőket:

- említsétek meg a XX. századának harmadik évtizedében elfogadott román alkotmány egy okát és következményét;
- említsétek meg az 1938-as alkotmány két előírását;
- nevezzétek meg a XX. század ötödik évtizedében elfogadott román alkotmányt;
- mutassatok be egy hasonlóságot az 1952-ben és 1965-ben elfogadott román alaptörvények előírásai között;
- fogalmazzatok meg egy véleményt a XX. század utolsó évtizedének demokráciájáról Romániában és támasszátok ezt alá egy történelmi érvvel.

Figyelem! Pontozódik **a megfelelő történelmi nyelvezet** használata, az esszé **felépítése**, az **ok-okozati összefüggések** kiemelése, a **történelmi érv** kidolgozása (megfelelő történelmi tény bemutatása, az ok-okozatiságot és a következtetést kifejező szavak használata), a történelmi események megfelelő **időrendi/logikai sorrendjének**, valamint a **terjedelmi követelményeknek** a betartása is**.**